

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Qvatvor Conseqventibvs Pertexens, Quae post beatum S. Xauerij
Obitum Soc. Patres ad Dei gloriam in iisdem Prouinciis gessere

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1667

33. De Turriano, Rege Bungi, & Omuriæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11445

catus est ad quietem: qui Cauaxiro Tacaxem deduxit Almeida, ut quod erat illi peculiariter in votis morientis oculos premeret Turrianus; de illo in Indiam sic scribit. [F. Odardum reperi quanto remediis egentiorum visitatis, tanto cœlestibus diuitem; sola fermè in ossa desierat. Mera laboris improbitate in morbum collapsus est; diu noctuque intentus diuinorum prædicationi, nec potus nec cibi meminerat, & feruentiorum ex fratribus agnouit neminem, nullum ipsi abibat, punctum temporis vacuum, qua diligentia non Iaponicas modo verum, & Sinenses affecutus est literas, tametsi difficiles, eiusque inuentum est Iaponica quam concinnauit Grammatica, cum eiusdem linguæ indice copioso, legis itaque Christianæ manifestandæ ardor onera illi imposuit debilitate afflictæ corpusculi grauiora; nec facilè scriptu sit, cum primùm Iaponiam attigit quàm acerba se tractatione maceravit, conatus sum equidem quæ mecum tuleram fomentis hominem recreare, sed cum ex eo præter spirans cadaver nihil prope restaret frustra fui, Turrianum sibi animam acturo adesse cupiebat, eò Tacaxem eum deuchere iussus sum, idque mare tranquillum, & noctem placidam feliciter nactus ut potui præstiti; nec item quicquam caritas intima Turriani erga illum omisit; sed hunc vindicauerat sibi Deus, decimo post appulsum die finem viuendi fecit, sumpta bis Eucharistia, & relicto nobis humilitatis eximia, patientiæ, aliarumque virtutum quæ in illo splendebant illustri exemplo.

33.
De Turriano,
Rege
Bangî, &
Omuriz.

Cæterum Firandi dum religio instauratur, eam aliis quoque locis restituebat in iura pristina Turrianus. Vastata ut dictum flammis Vocoxura, nauigauit Tacaxem, leucarum itinere quinquaginta (est hic Regnis Bungi, & Arimæ, portus conterminus, cum pago) consolatus est obiter nonnullos Christianorum pagos; in iis vnum Neophytos habentem octingentos, inter quos Leo claritudine generis excellens, non est passus aliud quam ad se illum diuertere, gratificatus hac sua hospitalitate, tum sibi priuatim, tum fidelibus cœteris, qui eandem in domum extemplo confluxere, noctemque illam diuinis à Patre audiendis magno animi sensu, & lachrymarum copia exigebant; cum ecce tibi de repente saxorum tempestate fenestras lapidari; belluinos tolli ululatus, conclamari immuni strepitu foras foras, nominatimque Turrianus probrosis vocabulis appellari, concinnarat bacchanal huiusmodi Bonziorum turba, Patris illuc aduentum ab exploratoribus edocta, sed ludum insolentem proximè abfuit, ut sua clade postrema luerent; Religione quàm iracundior Leo suos in armis esse iubet; familiam sanè numerosam, obseruabatur enim tanquam Princeps, comportari paleam, & sarmenta mandat, eertus ignem cœnobiis subdere, viuosque in iis Bonzios cremare, & ibat res dicto citius in opus, nisi hunc denique placasset Turrianus, sunt planè Bonziorum daemoniorum genus, quod alia exsecratione, & carminibus aliis vix possit abigi. Postridie quidem comperto discrimine quod sibi dementes consciuerant, ad eò refrixit illa eorum temeritas stolidi, ut per octo dies quibus illic fuit Turrianus, nemo ad vicum in quo erat Leonis Palatium

tium, accesserit Bonzios. Tacaxem Turrianus cum applicuisset explorandum putauit an Rex Bungi suam illic probaret stationem, eò F. Almeida ad illum misit leucis distitum duabus, & triginta. Eam Rex optimus, qui parentis illum colebat loco, non probauit solum, sed gubernatori portus mandauit per literas, vt ipsi & Patribus sedem, ædesque assignaret. Post, alias item quibus illum enixè populis suis iubebat esse obseruandum. Denique cum intelligeret, auarè operi fructum eo in portu respondere, diplomate Regio duplici, huic sterilitati mederi studuit, erant illa duabus inscripta tabulis, & prætexta simbriis eleganter; in vtroque autem, caractere aureo legebatur, notum esset vniuersis in Regno suo degentibus, licere cuilibet à patuo ad maximum, legem suscipere, profiterique Christianam, si quem eo ferret audacia, vt Patribus obstaret; vel traductos ad Christum vexaret, pœnas criminis luiturum, sibi esse in votis, vt ditionibus suis omnibus annunciaretur lex veri Dei: horum alterum diploma Tacaxe promulgandum curauit Turrianus, altero instruxit Odoardum Siluam, Cauaxiri pro concione indicendo, erat enim tunc adhuc concionando par Odoardus: hæc sapientissimi Principis in Christum, & Patres voluntas egregia, discruciatum Bonzios tetrus modis; ausisque sunt quidam coram obtrudere, homines publicè infames, qui carne humana vescerentur, & quocunque intrassent, ignem, arma, seditiones, clades secum eò inferrent, tollendos è medio, vel retrudendos in Indiam; non autem in Deorum probrum, & damna Iaponiæ fouendos, quorum os impudens cum rubore Rex his verbis occlusit, annos ad tredecim versantur Patres in meo imperio: trium eram Regnorum dominus, priusquam venissent; Regnis quinque nunc impero, egebam pecuniis, nunc eis abundo, præ quouis alio Iaponiæ Rege; prole mascula carebam, vehementissimè expetita, nunc ea gaudeo; bona mihi omnia cum Patribus venere. Iam hoc mihi à vobis dici volo; ex legis nostræ diuturna tot annorum, vestrique ob illam conseruatione, ecquid mihi obligat vnquam boni? auersatusque, ite inquit, nec sit præterea ex vobis qui apud me talia garriat. Philosophatus etiam eodem in argumento Rex Arimæ multò sublimiùs, cernens enim deiectis, dispulueratisque à Bartholomeo fratre natu minori simulachris, cœlum non ruere, nec in eum igne, & fulminibus pugnare, vt futurum canebant Bonziji, cœpit Deos Iaponum pro saxis & lignis ducere. Præpotentem verò Christianorum Deum, qui suam iniuriis violatam vlcisceretur crucem; & proferebantur eius pœnæ singularia ostenta formidabilis exempli, quibus idem Rex ad Baptismum validè mouebatur; sed eodem cum fratre, Regno pulsus deliberationi supersedit, quoad recepto demum sceptro, primas recepit cogitationes; accensus fraternis victoriis, & triumphis, ad eò supra spem relatis, vt videretur Deus ipse, sub illius signis, cruce videlicet militare, quæ primam eius aciem antecedeat semper, hac ope Faribum, Gottondonum, Firandensem, Omurensi prælio infregit; hac paulò post arcem paucis horis Regni clauim recepit, quanquam esset in

montis edito, prærupta undique, nec viros haberet nisi solum triginta, sed viros, sibi que animis, & manu nequaquam ab similes, quare perduelles qui eam propugnabant, pars contrucidati pars in præceps, fugam dum tentant acti, & saxi illisi; euentus Iaponia omni celebratissimus, & cælo auspici attributus, nunquam alioqui obtinendus nisi longa & aspera potentissimi exercitus impugnatione. Nimirum certabat in castris Bartholomei Deus, certabant Turriani preces, quarum suppetias pius Princeps nunquam non consueverat poscere, cum esset huiusmodi ardua & ancipitis belli aggressurus.

34.
Amplific.
Christ. Firandensis,
virtus An-
tonij Iapon.

Redux in ditionem Rex Arimæ; adeoque in mentem pristinam, erga religionem sacrosanctam, Turrianum Tacache acciuit ad Christianam vt significabat excolendam illic, & propagandam legem; accurrit, etsi perperam valens senex, expertusque est omnem Arimæ aulæ, ac Regis præsertim benevolentiam, qui eius consuetudine gauisus aliquandiu familiarem quendam suum huic assignauit, viæ ductorem & comitem, vt cum terram legisset Cocinozi, ædem illic figeret Deo sacram, in quam de more Christiani pietatis studia obirent. Debebat hic honor eorum probitati, & inuictæ in Christo constantiæ, à qua Chengandonus Rex senior, nec minis, nec precibus quenquam illorum excutere valuit in uitam superstitionem; quingenti simul, ferro ceruices parati subdere, testati sunt robur inflexi pectoris, conditionis impiæ contemptu qua ad Christum negandum urgebantur. Hæsit illic multo tempore Turrianus, vicinis quoque Christianis operam commodans, & hinc suos ad Euangelij sementem in diuersa spargens, in quibus Ludouicum Froes, Meacum destinauit, Vilelæ subsidio futurum, Cocinozi Rege propitio, & Turriano procurante nauigabatur in tranquillo mari; Firandum, & proximas insulas, vices rerum agebant promiscuæ, Regem eiusque Principem filium, ingens tenebat odium nominis Christiani, dumtaxat mitem, & beneuolum animum tunc soliti edere cum eorum rationibus commodasset. Præter hos dynastâ Catâdonus cum duobus eiusdem ordinis, & aulæ proceribus, qua sua priuatim maligna indole, qua Bonziorum instincti scelere, Christianis rebus aperte erant inimici. Solus de quo superius dictum est, pro iis stabat Antonius; isque ad hoc Regem adduxit vt Iasirmandachem Firando expelleret mysteriarcham Bonziorum, origine Principem, infensissimum Dei hostem, & Euangelij, qui Vilelam aliquot ab hinc annis ignominiosè Firando eiecerat; nunc vices iniuriæ recepit. Nec Regi fuit sat integrum, eius exilium tametsi cuperet, Antonio negare, vt pote armorum supremo arbitro, & cui parem bello habebat neminem. Iungebat quoque vir præstantissimus dictis suis arma in defensionem fidei, quando vi & armis non verebantur Ethnici in eam insurgere. Tam morum exemplis, quam Religionis studio pariter efficax, solennis per urbem suimet diuerberatio quoties rediret; primas agebat in illa partes, primus ad templum, ad sacra mysteria, ad crucem adorandam, quoties per belli negotia liceret. Dabat prandia Christianis; & ab